

מה מאחורי מערכת השעות בחפ"ן?

הקדמה

מכון חפ"ן הוקם בשנת 1975/76 בידי פרופ' משה כספי, והוא ניהל אותו עד שנת 1982. המכון קלט מדי שנה בין עשרים לשלושים אקדמאים, והכשיר אותם במשך שנת לימודים אינטנסיבית אחת לקשת רחבה של תפקידים חדשניים בתחומי החינוך. המוסד פעל שש שנים כמוסד מכשיר. בשנת 1982 שינה המכון את אופיו והכשיר אנשים מהשטח, מורים ומנהלים, לבניית תוכניות לימוד לא שיגרתיות. בתום שנה זאת, מסיבות בלתי תלויות בו, סגר משרד החינוך את המכון.

בשנים 1983–1989 קיימו כמה מבוגרי המכון מסגרת מצומצמת להשגת תלמות מורים בתוך בית-הספר הניסויי. בשנת 1989 נפתח מכון חפ"ן מחדש בין כותלי מכללת דוד ילין, בריכוזה של מילי אייזנברג. למכון ועדת היגוי, תוכנית לימודים וצוות הוראה ייחודיים. מדי שנה מכשיר המכון כעשרים אקדמאים לתפקידי חינוך, החל מהגיל הרך ועד חטיבת הביניים.

צוות ההוראה במכון מורכב מצוות פדגוגי מצומצם: פרופ' מ' כספי, ד"ר נתן גובר, גבי אריאלה גדרון, גבי עדה סוידובסקי-ונגוש, גבי חני קפון, גבי רבקה בן אהרן, גבי מיכל ליטבק וגבי מילי אייזנברג. נוסף על כך, עובד במכון צוות גדול של מורי סדנאות בנושאים המתחלפים לפי בקשת התלמידים. עם הצוות המורחב נמנים: פרופ' בועז שכביץ, פרופ' צבי לס, גבי חיה תירוש, ד"ר שמעון לוי, גבי פא צוא-אברט, מר חגי אופנבכר, ד"ר נתן קלרמן, מר אדי בכור, גבי דפנה סרינג, ד"ר מאיר גן-אור, מר אבי מוטביה, גבי תמי בצלאל, ד"ר חוה סקלס, גבי מיכל לידר, גבי אילה קמון ועוד.

• הגבי מילי אייזנברג היא ראש המסלול לחינוך פתוח ניסויי-חפ"ן, במכללה על-שם דוד ילין. הגבי מיכל ליטבק – מורה בחפ"ן.

המכון מקיים השתלמויות למורים, למנהלים ולתלמידי B.Ed. מורים מצוות המכון משמשים מנחים-מלווים לתהליכי שינוי בבתי-ספר שונים ברחבי העיר.

בוגרי המכון עובדים ברובם כמחנכים, כותבי תוכניות ומרכזי צהרונים במערכת החינוך הפורמלית והבלתי-פורמלית.

מערכת השעות הינה התרגום המעשי של השיקולים העקרוניים והנחות היסוד התיאורטיות העומדים בבסיס המחשבה החינוכית בחפ"ן. מאחר שלפני התלמידים לא עומדים כל כיווני החשיבה האפשריים אלא עומדת לפנייהם מערכת נתונה, יש לדאוג לכך שהמערכת אכן תהווה דוגמה משמעותית ומהימנה לדרך העבודה שלנו.

בשעה שאנו בונים מערכת, אנו יוצאים מתוך ההנחה שעלינו ליצור הזדמנויות רבות לתלמיד (גם לסטודנט בחפ"ן וגם לתלמיד בכיתה) לברר מי הוא, מהם יכולותיו, תחומי העניין שלו, העדפותיו, נקודות העוצמה והתורפה שלו, וכד'. ברור שהדבר ישרת את הסטודנט בבואו לעמוד בפני כיתה. מצד אחד יזע ביתר ביטחון מי הוא, ומצד שני יוכל לקבוע לעצמו סדרי עדיפויות לא שרירותיים להמשך עבודתו החינוכית (ראה להלן במערכת השעות: אני מקצועי, סדנת תלמידים, סדנאות העשרה כגון דרומה, יוגה, טבע בחוץ, תראפיה באמנות, ועוד).

הנחה נוספת, המכוונת את בניית המערכת, היא כי המעשה החינוכי מתקיים בדרך כלל בקבוצה. אי לכך, על התלמיד להכיר את הפן הקבוצתי-חברתי באופיו באמצעות התנסות, וכן עליו לפגוש דילמות ודרכי התמודדות העולות מעבודה בקבוצה-כיתה (וראה להלן במערכת: המפגש השבועי, פילוסופיה, פסיכולוגיה, הדרכה, ועוד).

גישת החינוך שלנו מתייחסת אל התלמיד כאל אדם שלם, וכאדם שלם היא פונה אליו מנקודות-ראות שונות, כגון: אינטלקטואלית, רגשית, גופנית, יצירתית, אסתטית, חברתית וכד'. במערכת השעות יבוא הדבר לידי ביטוי בקשת רחבה של שיעורים, שלכל אחד מהם דגש משלו (כגון: פילוסופיה - דגש אינטלקטואלי; קראטה - גופני; מוסיקה - רגשי; התחנכות יוצרת - יצירתי; שימוש בחומרים - אסתטי; מפגש שבועי - חברתי, וכו').

כך יוכל כל תלמיד גם להתעשר במגוון היבטים, וגם לבחור - על-פי נקודות העוצמה שלו - במה להתמקד, ובכך לחזק את בטחונו העצמי

ואת יכולתו הספציפית, ואף למצוא דרך ביטוי משמעותית וייחודית לו. בכך אנו נותנים לגיטימציה לכל תלמיד לפתח את עצמו על-פי כישוריו ורצונותיו, ואף להגיע לתחומים חדשים ולפתח ראייה שלמה יותר של אפשרויות הלמידה הקיימות ויחסו אליהם.

בדרך שבה הוא חווה את תהליך ההתבנות העצמית, כך אנו מאמינים, נפתח לתלמיד-הסטודנט פתח לראות אחרת הן את עצמו והן את תלמידיו.

באופן טכני, ניתן לחלק את המערכת לשלושה חלקים (כשליש ממספר השעות בכל תחום).

לימודים עיוניים (בתחומי חינוך)	שי"ש	לימודיים מעשיים (בתחומי חינוך)	שי"ש	עבודה אישית וקבוצתית	שי"ש
- התחנכות יוצרת	5	- עבודה מעשית	10	- סדנת תלמידים	2
- פילוסופיה		- הדרכה		- מפגש שבועי	2
- פסיכולוגיה		- שיטות עבודה בחינוך פתוח		- מרכז התחנכות	2
- אני מקצועי	4	- בוקר טוב לעבודה	5	- ערב מכון	2
- הוראה דיפרנציאלית		- משאבי למידה		- מבחר סדנאות העשרה	2
		- מיומנויות בית-הספר		כגון: קראטה, דראמה, כ"א טבע בחוץ, תנועה, תרופיה באמנות	

להלן פירוט קצר של כל קורס וקורס – פירוט שנועד לתת תמונה ממבחר קורסים כלליים של התוכנית שלנו (בפרק הבא יובאו דוגמאות מפורטות של כמה קורסים). יש לציין כי מדי שנה חלים שינויים בחלק מן הקורסים, הן בתכנים והן בדרכי העבודה עליהם, וזאת בהתאמה לאישיותם של הלומדים והמלמדים בתוכנית, ובניסיון מתמיד להפיק לקחים ולשפר משנה לשנה.

התחנכות יוצרת – הקורס פותח פתח לעבודה התחנכותית, להתבנות של כל משתתף באמצעות עבודה יצירתית, מגוונת ביותר בהיקפה ובנקודת-המוצא שהיא מציעה. הקורס מפגיש את המשתתפים עם גישות וכיוונים רבים שלא הכירו, ומאפשר לכל אחד ליצור לעצמו תוואי התקדמות אישי.

פילוסופיה – הקורס מפגיש את המשתתפים עם כעשרה מושגי-יסוד בתחום החינוך הפתוח, כגון: "חופשי", "דיאלוג" – מנקודת-ראות של

אנשי צוות; יכולות להיות בו פעולות יזומות המשותפות לאנשים, כגון: חגיגת ימי הולדת.

התחליכים שעוברים על האנשים במהלך המפגש זוכים לשיקוף, ומטרתו לאפשר לתלמידים התבוננות משמעותית בתהליך הקבוצתי.

מרכז התחנכות – מסגרת להתבוננות פנימית של המשתתפים בנושאים הראויים בעיניהם לבדיקה, כגון: "האם לחץ מניע אותי ללמידה או מעכב אותה". התלמידים המעוניינים בכך יכולים להתחלק עם חבריהם בדברים שנתנו דעתם עליהם.

המרכז בנוי כמסגרת פתוחה מאוד, שצורת ההשתתפות בה נשארת כל כולה בידי כל משתתף.

ערב מכון – ערב שבו מתקיימים שלושה סוגים שונים של פעילויות:

1. היכרות עם נושאים חדשים, שהם בפוטנציאל אופציה לסמסטר הבא או לעבודה אישית של סטודנט בפרויקט שלו.
2. ערבים מיוחדים של הקבוצה, שבהם נערכות פעילויות על-פי יוזמת המשתתפים, כגון: ערב אודות נשים, שהלומדות מארגנות.
3. הכנת אירועים והתנסות בהם – ערב המאפשר התנסות בטכניקות חדשות של עבודה וחוויה.

סדנאות העשרה – ניתנות בתחומים שונים, לפי בחירה ובקשה של המשתתפים. כל סדנה מעשירה את אישיותו של התלמיד, ומאפשרת לו מפגש משמעותי עם נקודות העוצמה והתורפה שלו. כל סדנה מפגישה תלמידים עם דרכי עבודה המיוחדות לה. באמצעות הסדנאות, התלמיד מתקרב אל עצמו ומקבל לגיטימציה להיפתח. דוגמה לנושאי סדנאות: מוסיקה, טבע, צפייה בטלוויזיה, קראטה, יוגה, פסיכודרמה, ועוד.

מלבד מבחר הקורסים, אנו רואים חובה לעצמנו לחשוף את התלמידים לדרכי עבודה שונות, ובכך לאפשר להם – הן בתור לומדים בהווה והן בתור מלמדים בעתיד – לתת לטיפוסי לומדים שונים הזדמנות ללמוד על-פי הדרכים המתאימות להם ביותר.

גיוון דרכי העבודה מתבטא באספקטים אלה:

א. משכיזמן שונים של שיעורים – ישנם שיעורים הנמשכים 4-5 שעות, וישנם שיעורים הנמשכים 25-45 דקות (כגון: התחנכות יוצרת – מרכז התחנכות). דבר זה נועד לאפשר לכל נושא משך זמן אפקטיבי עבורו.

ב. מקומות שונים של שיעורים – שיעורים הנערכים בחוץ, בחדר

עבודה, בחדר וידיאו, בחדר למידה רגיל, וכד'. באופן כזה, אנו משתדלים ליצור לכל שיעור כלי-קיבול מתאים לו, שיאפשר את תנאי הלמידה האופטימליים.

ג. צורות שונות של ישיבה – שיעורים שבהם הישיבה לא-פורמאלית, למשל בעת דיון פתוח; מפגשים שבהם הישיבה במעגל סביב כיסאות, למשל במפגש השבועי; סדנאות שבהן הישיבה סביב שולחנות, וכד'. צורת הישיבה מותאמת הן לאישיותו של הלומד והן לצורכי השיעור.

ד. חלוקות שונות של קבוצות הלמידה – מליאה, שתי קבוצות גדולות, קבוצות למידה קטנות, זוגות, עבודה יחידנית. כל סדנה וכל שיעור, על-פי אופי, נערכים בצורות חלוקה שונות של הקבוצה, ובכך מאפשרים לכל תלמיד לבחון דרכים ההולמות אותו, ולהכיר מגוון אפשרויות המתאים לטיפוסי למידה שונים.

ה. שיטות הוראה שונות – הרצאה, שיחה, פעילות בקבוצות, עבודה יחידנית, טיול, צפייה בסרט, וכד'.

ו. גיוון ברמת הפעילות הנדרשת מן התלמיד – הקשבה פאסיבית, מחשבה רפלקטיבית, ויכוח פעיל, הגנה על עמדות, תיאור תהליך בכתב, בניית תוכניות למידה, עיצוב חלל, העברת סדנה ליתר התלמידים, עבודת צוות, תכנון אירועים ופעילויות, וכו'.

ז. גיוון ברמת ההנהגה של הכיתה – המורה בונה ומנחה את השיעור; השיעור נבנה במשותף עם התלמידים, אך ההנחיה בידי המורה; התלמידים בונים בעצמם את השיעור, והמורה מנחה; התלמידים והמורה בונים ומנחים במשותף את הסדנה; התלמידים בונים בעצמם את הסדנה.

נושא מרכזי בבניית התוכנית – הבחירה לסוגיה השונים. אנו מאמינים שיש לאפשר לסטודנטים בחירה רבה ומגוונת, ואף להרחיבה במהלך שנת הלימודים.

החשיבות של הבחירה נראית לנו מהותית מן הטעמים הבאים:

(א) אין חופש בלא בחירה, ולכן, לשם התנסות משמעותית בחינוך פתוח מן ההכרח שיעמדו לפני האנשים כמה אפשרויות שיוכלו לבחור ביניהן. (ב) השונות בין האנשים, הרב-גונית והצבע הייחודי של כל אחד יבואולידי ביטוי אך ורק אם נאפשר בחירה אמיתית.

(ג) הזכות לבחור והחוויה של הבחירה הינם תהליכים משמעותיים; רק אנשים שהתנסו באלה (או בהיפוכם הקיצוני) יהיו מוכנים באמת לאפשר אותם לאחרים.

(ד) ההתנסות בבחירה מלמדת את המתנסה, בדרך של חוויה, רבות אודות עצמו ואודות הדילמות הכרוכות בבחירה. בדרך זאת, באמצעות

התנסויות מרובות (שניתן ללוותן בחשיבה רפלקטיבית ובשיקוף חיצוני), לומד הפרט להפעיל יתר שיקול דעת ולבחור בחירה משמעותית יותר עבורו.

(ה) הבחירה היא מיומנות חיים, "כישור" שאנו נדרשים להפעילו מדי יום במצבים שונים. יש לקוות שככל שתהיה מודעות רבה יותר באשר למורכבות מצבו כאדם בוחר – כן יוכל לראות קשרים בין בחירה אחת לאחרת, ובכך לשכלל את ה"אופנים" וה"דרכים" שבהם הוא נוהג לבחור. דהיינו, כשם שאדם מתקדם בלימוד מִקצוע כגון חשבון ומשכלל את המיומנות של פתירת הבעיות בתחום זה, כך אנו מניחים שאדם ש"התאמן" בבחירה באופן רחב יהיה מסוגל לשכלל את יכולתו לבחור בתחומי חיים שונים.

נעבור עתה לבחינת תרגום הבחירה למערכת השעות.

בסמסטר הראשון:

- א. מערכת השעות מחולקת ללימודי בחירה וללימודי חובה. בלימודי החובה כללנו כמה שיעורים שנראו לנו בסיסיים לגיבוש המצע החינוכי שלנו, הן מבחינה רעיונית והן מבחינה מעשית.
- ב. גם בלימודי החובה וכל שכן בלימודי הבחירה, הסטודנטים יכולים להשפיע בשיחה עם המורה, בנושאים הבאים:
 1. באילו נושאים יתמקדו בקורס זה. למשל, באילו מונחי-יסוד רצוי למקד את הקורס בפילוסופיה.
 2. בחירת דרך הלמידה. למשל, למידה יחידנית, קבוצות עבודה, דיון במליאה וכד'.
- ג. יש סדנאות שבהן הסטודנטים יכולים לבחור את דרך השתתפותם: האם יהיו משתתפים אקסטנסיביים יותר, דהיינו יגלו נוכחות והיענות חלקית בלבד, או אינטנסיביים יותר, דהיינו יהיו מחויבים יותר ליטול על עצמם משימות ויוזמות שונות ולשתף אחרים בהן.

באופן מעשי, לאחר תקופה של שלושה שבועות, שבה ניתן להתנסות בכל השיעורים, מתבקש כל סטודנט לבנות לעצמו תוכנית לימודים בת לפחות 36 שעות שבועיות, מתוך מבחר של 50 שעות.

בסמסטר השני:

- א. שיעורי החובה מצומצמים יותר, וחלקם הופכים לשיעורי בחירה.
- ב. מבחר הסדנאות איננו נתון שיש לבחור מתוכו, אלא הסטודנטים

מזיעים את הסדנאות הרצויות להם, וסדנאות שיש להן ביקוש רב כנסות למערכת.

הערה: במהלך הסמסטר הראשון, ניתן להכיר היכרות ראשונית מבחר של סדנאות, במסגרת ערבי מכון.

ג. סדנאות מן הסמסטר הקודם (לבד מהחובה) נמשכות אך ורק לפי בקשת התלמידים.

באופן מעשי, לאחר תקופה של שבועיים, שבה ניתן להתנסות בכל השיעורים, מתבקש כל סטודנט לבנות לעצמו תוכנית לימודים בת לפחות 36 שעות שבועיות, מתוך מבחר של כ-50 שעות.

אלמנט מהותי אחר במערכת השעות הוא מתן הזדמנות למעורבות ואחריות של התלמידים. דבר זה מתבטא בכמה שיעורים וסדנאות, שבהם התלמידים הם המכוונים את התהליך.

(א) סדנת תלמידים – סדנה שהתלמידים מעבירים לחברה, בלי פיקוח של איש צוות. לכל סטודנט ניתנת הזדמנות להפעיל מפגש של הסדנה ולקבל משוב מן הסטודנטים, סביב שאלות המעסיקות אותו.

(ב) שיחות אישיות – כל סטודנט מוזמן להעלות כל נושא המציק לו, בשיחה אישית עם איש צוות שבחר בו.

(ג) בוקר טוב לעבודה – בוקר פתוח לעבודה, שבו כל סטודנט עובד בנושא שבחר בו, תוך התייעצות עם אנשי הצוות.

(ד) מפגש שבועי – כל סטודנט יכול להעלות כל בעיה אישית או קבוצתית או תוכנית לדיון בפני כל הפורום.

(ה) מרכז התחנכות – כל סטודנט מוזמן להתבונן ולבחון את עצמו בנושאים המעסיקים אותו, כגון יוזמה.

(ו) פרויקטים – כל סטודנט יכול לבחור במשך השנה שלושה נושאים גדולים, שהוא רוצה להתעמק בהם. לכל סטודנט מדריך, והוא מוזמן להתייעץ בו בכל עת שיחפוץ.

(ז) ערבי מכון ויוזמות שונות – סטודנטים יכולים להציע אנשים שונים שהם רוצים להיפגש עמם במסגרת ערבי מכון, או הצעות נוספות למרתונים וטיולים. כל הצעה כזאת מתממשת, אם מתגבשת סביבה קבוצה.

נסה עתה לתאר את מערכת השעות מזווית ראייתו של התלמיד.

א. בתחילת השנה, התלמיד מוזמן ל-3-6 ימים של מרתון, שבהם אנו מנסים להציג לפניו את דרך העבודה שלנו באופן חווייתי. בדרך כלל אנו

מציגים נושא באופן אינטגרטיבי, כשאנו פונים לאספקטים רבים אצל כל לומד, כגון אספקט חברתי, חושי, אסתטי, אינטלקטואלי, ועוד.
ב. מערכת השעות מוצגת בפני התלמידים, ומפורטים בה שיעורי החובה והבחירה. במשך שלושת השבועות הראשונים, כל תלמיד מוזמן להתנסות בכמה שיותר סדנאות, כדי שיוכל לבחור בעיקר לפי העניין ולא אך ורק לפי אילוצים (למשל: זמן).

ג. כל תלמיד בונה מערכת שעות אישית ומתחייב עליה.
ד. לקראת תום הסמסטר הראשון, כל סטודנט מתבקש להעריך כל קורס שלמד, ולחוות את דעתו האם ירצה להמשיך בו. כמו כן, הסטודנטים מוזמנים להעלות הצעות לקורסים נוספים.
ה. בחופשת הסמסטר נערכים טיולים ומרתונים, על-פי יוזמות שהסטודנטים מעלים.

ו. נבנית מערכת שעות לסמסטר ב', המנסה להביא בחשבון את משאלות הסטודנטים במידה מרבית.

ז. בתוך שבועיים, שבהם הסטודנט מוזמן להתנסות בכל השעות, כל סטודנט בונה לו את המערכת לסמסטר השני.

ח. במהלך הסמסטר השני, ובעיקר בסופו, נערכים מרתונים שונים, על-פי בקשת הסטודנטים.

ט. שלוש פעמים בשנה, הסטודנטים מציגים פרויקטים בפני חבריהם, ומקבלים עליהם משוב.

לסיכום, נתאר כיצד הכריעה המערכת בכמה נושאים ושאלות שעלו בפרקים הקודמים.

א. **פיתוח אדם מול הכשרת מורה** – אנו סבורים כי יש לתת הזדמנות מלאה לפיתוח האדם, וכי דבר זה ישיב את עבודתו כמורה. אי לכך, מושם בתוכנית דגש רב בכיוון זה, על חשבון מתן כלים ספציפיים לעבודת ההוראה.

ב. **יחיד וקבוצה** – לדעתנו, העבודה החינוכית נעה תדיר ברצף זה, ולכן יש מקום לאפשר הזדמנות אמיתית – הן בעבודה אישית מעמיקה והן בהתנסות קבוצתית על כל גווניה.
תוכנית הלימודים שמה דגש על שני הכיוונים הללו.

ג. בתהליך ההכשרה בחרנו לעבוד עם הסטודנטים בדרך ההתנסות, הדומה במידה רבה לדרך שבה תלמידים לומדים במסגרות פתוחות. דהיינו, אין אנו מדברים על חינוך פתוח, כי אם חווים אותו על בשרנו.

בדרך זאת, כל סטודנט יוכל לגבש לעצמו את דרכו החינוכית, אחרי שהתנסה באפשרויות שונות (חינוך רגיל, שהוא בא ממנו, וחינוך פתוח – בחפ"ן). וכן יוכל כמורה לעתיד להבין טוב יותר את תלמידיו, על סמך נסיונו וחוויותיו בעבר.

ד. **תהליך** – תוצרים, מיומנויות מובנות. בחפ"ן הכרענו לכיוון של תהליך חינוכי ארוך, המתחיל בחלקו בתוך שנת הלימודים ונמשך לאורך שנים, כשאין אנו יכולים לצפות לאן יוביל התהליך ומה יהיו תוצאותיו. באופן כזה, אנו מאפשרים לכל תלמיד להתפתח בדרכו שלו, ולבנות לעצמו עקב בצד אגודל את מקומו בעבודה החינוכית. תהליך זה הוא בבחינת "שלח לחמך על פני המים" – והוא דורש אורך־רוח רב מצד כל השותפים, מורים ותלמידים כאחד.

ה. **חובה מול בחירה** – ניסינו לאפשר בחירה רחבה בנושאים, בדרכי למידה ובמידת המעורבות והיזומה האישית של הלומדים. בדרך זאת טמון לעתים תסכול רב, שכן יש עִמה אחריות ומחויבות שאינן נוחות ללומדים. רבים מהם היו מעדיפים שאחרים יחליטו עבורם, ואחר־כך יוכלו להטיל עליהם את האשמה. למרות זאת, אנו מאמינים כי יש חשיבות רבה בפתיחת פתח, ולו קטן, ליתר אוטונומיה של המורה.

ו. מקצועות הלימוד הפורמאליים תופסים מקום קטן ביותר במערכת. אנו סבורים כי עיקר התהליך הוא בירור אישי מעמיק של "מי אני" ופתיחת צהרים רבים ככל האפשר לעוד פנים באישיותי מצד אחד, ומצד שני היכרות עם תהליכים קבוצתיים ועם עמדות פילוסופיות וערכיות שונות. ואילו ידע בתחומי דעת יהיה ניתן לרכוש על-פי הצורך שיתעורר אצל כל מורה בעתיד.

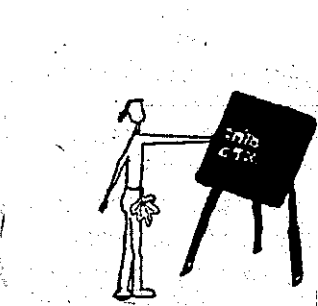
ז. תכונות אישיות, צורת הכשרה וסגנון הוראה – אנו מנסים ליצור קשרים בין שלושת המרכיבים הללו, כדי לאפשר לכל תלמיד היכרות טובה יותר עם עצמו ובחירת דרך הלמידה – ולאחר מכן סגנון הוראה שיהיה האפקטיבי ביותר עבורו.

ח. האחריות לקיומם של שיעורים ויוזמות חדשות, לשם התפתחותם והצלחתם – מוטלת על הקהילה הלומדת (הצוות והתלמידים). דבר זה מחייב בירור לעומק של נושאים כגון: סמכות, מעורבות, שיתוף וכד'. לעתים קרובות קיים קושי בתהליך של המעבר בין "תלות בסמכות חיצונית" ל"אוטונומיה", בין "ישיבה פאסיבית" ל"מעורבות אקטיבית",

בין "ראש קטן" ל"ראש גדול". בין "צרכי וטובתי האישית" לבין "עבודה ובנייה משותפים".
 אנו בחרנו לאפשר לקשיים לצוץ, ולבחון את עצמנו לאורם.

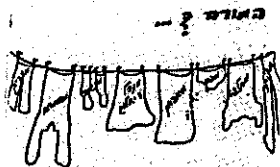
אלה כמה הכרעות שבחרנו בהן, והן באות לידי ביטוי במבנה ובאופי של תוכנית הלימודים. מדי שנה אנו מקיימים דיאלוג (בכתב ובעל-פה) עם התלמידים, במגמה לבדוק מחדש הן את ההכרעות עצמן, הן את מידת השתקפותן בתוכנית הלימודים, והן את האפקטיביות של התוכנית. בעקבות זאת, ובעקבות שיחות בקרב אנשי הצוות, אנו בונים את תוכנית הלימודים לשנה שלאחר מכן.

בבואנו לתכנן את מערכת השעות בחפ"ן, הטרידו אותנו כמה שאלות; בחרנו להציג אותן במלים ובאילוסטראציות, כדי להדגיש את העובדה שיש משמעות לא רק לדרך שבה אתה משיב אלא גם לדרך שבה אתה שואל.

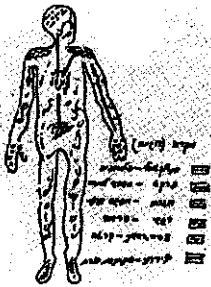

מה בין פיתוח מורה לבין פיתוח אדם? ואם ישנו הבדל ביניהם, במה אנו בוחרים לעסוק? מהן הפרופורציות הרצויות?

לשאלה זו השבנו בשאלה נוספת: מהם התפקידים והכישורים שמצפים מהמורה? (מבצע, מעריך, מתכנן, מרביץ תורה, מופת ערכי).

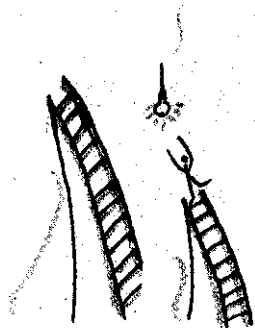

ועוד שאלה: מהם האספקטים
 השונים הבאים לידי ביטוי בכל
 שיעור וסדנה, ואיך הללו תורמים
 לתמונה המלאה?

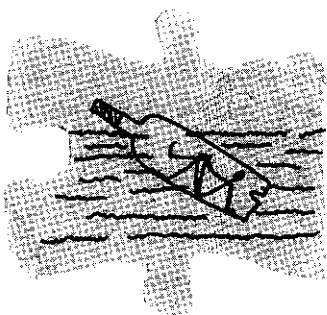
האם החוויה העוברת על
 המתכשרים צריכה להיות דומה
 לחוויה העוברת על תלמידים
 בכיתה פתוחה?

חזויה
 חזויה
 חזויה
 חזויה
 חזויה
 חזויה
 חזויה
 חזויה
 חזויה
 חזויה

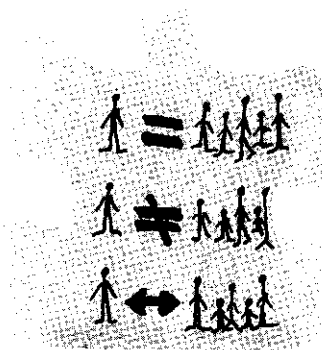
האם ניתן לקצר תהליכים או לדלג
 על תהליכים, או שיש להתנסות
 בהם הלכה למעשה? (למשל:
 הכרעות דמוקראטיות במפגש
 השבועי, שהן ארוכות וממושכות
 – האם ניתן לחנך לדמוקראטיה
 בלעדיהן?)

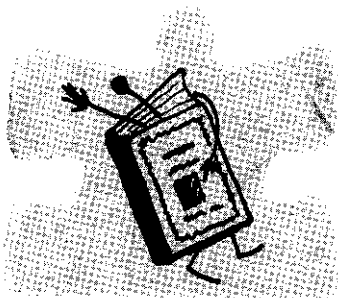
מה וכמה הם זרעים שינבטו בבוא
 זמנם, ומה וכמה ראוי שיקרה כבר
 במהלך שנת הלימודים בחפ"ן?

מהם הצרכים של הכשרה בעולם
 משתנה? האם יצירתיות ושינוי
 הם חלק הכרחי?

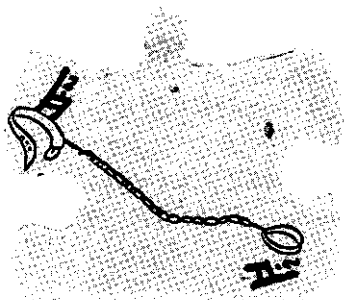
שאלות של יחיד וקבוצה, אופנים
 שונים של קשר ואי-קשר, וכיצד
 נפגוש אותם בתוכנית הלימודים?

אנחנו ומקצועות הלימוד,
הישגים, ידע ונורמות. האם אנחנו
מתמודדים עם כל אלה, וכיצד?

האם צריך לאפשר לאנשים לבחור,
ואיך לעשות זאת? מהו גבול
הבחירה? על-פי אילו קריטריונים?

מי אחראי למה? מי המוביל ומי
המובל?

מהי מידת ההתאמה בין תכונות
האישיות של המורה, הדעות
והרעיונות שהוא מחזיק בהם,
דרך ההכשרה שהוא מקבל, וסגנון
ההוראה שהוא מפתח?

